

Nu e tocmai ușor să identifici care dintre atributele detestabile ale modernității deține întâietatea. Sigur că pentru mulți oameni, sensibilizați de marșul neîntrerupt al progresului și al evoluției, sau de magia ecranului de telefon smart, însăși ideea de eșec al modernității apare ca o contradicție în termeni. Dar pentru ceilalți, mulți, puțini, există câteva agasante note comune, care revin supărător și se simt în aproape orice domeniu al vieții.

Oarecum subiectiv, cea mai neplăcută caracteristică a modernității o reprezintă pentru mine dorința de a impune „adevărul”, „binele” sau orice alte valori cu forța.

Exemplificarea clasică pentru această tendință este războiul, un fenomen lipit indelebil de modernitate, dar descătușat de orice rețineri prudențiale și cavalești. De la războaiele Revoluției Franceze pentru eliberarea popoarelor europene de sub jugul monarhiilor tradiționale, la Războiul Civil american pentru „eliberarea sclavilor și înlănțuirea oamenilor liberi”, trecând prin Primul Război Mondial cu ideea wilsoniană de „a face lumea sigură pentru democrație”, și sfârșind cu războaiele din ultimii 15 ani din Orient, toate conflictele de după secolul XVIII dovedesc natura inerent agresivă și distrugătoare a politicii moderne.

Însă politica, chiar și cea „mare”, nu face altceva decât să reflecte în linii mari structura interioară a oamenilor. Poate nu într-o echivalență matematică, dar destul de apropiat încât să nu existe un contrast halucinant între un popor virtuos și conducători venali.

Din acest punct de vedere, facerea binelui cu forța ne definește pe toți într-o măsură mai mare sau mai mică. Irving Babbitt, unul dintre cei mai consistenți critici apuseni ai modernității, o spunea exemplar într-o frază: „clasicul încearcă să se reformeze pe el, modernul încearcă să-i reformeze pe ceilalți.” Ideea este elementară și poate fi găsită într-o altă formulă în cultura ortodoxă. „Dobândește pacea și mii de oameni din jurul tău se vor mântui” (Sf. Serafim de Sarov). Mai mult, ea se întâlnește, cred, în orice cultură tradițională, acolo unde accentul cade întotdeauna pe curățarea interioară a paharului. „Ca să așezăm lumea în ordine, mai întâi trebuie să facem ordine în țară. Ca să facem ordine în țară, trebuie să facem ordine în familie. Ca să facem ordine în familie, trebuie să cultivăm viața personală. Și ca să cultivăm viața personală, trebuie în primul rând să avem așezarea sufletească potrivită.” (Confucius.)

O scădere specific modernă și destul de întâlnită în reflecțiile conservatoare contemporane este de a identifica această maladie modernă exclusiv în tabăra adversă. Multiculturalismul, nesfârșitele și obositoare tentacule ale corectitudinii politice, filosofia „drepturilor” personale din ce în ce mai extinse, etc. depun o mărturie abundentă despre ideologia inerent agresivă a modernității.

Însă ar fi facil, comod și ineficace să ne rezumăm doar la punctele servite pe tavă. Căci impulsul de a le băga cu forța oamenilor pe gât adevărul și binele este omniprezent, chiar și în rândul celor fără adeziuni stângiste și cu o orientare potrivită.

Primul exemplu este banal, dar gândiți-vă pentru moment la elanul suspect al brigăzilor „trăiește sănătos”. Ți se va spune cât, cum, ce și când să mănânci, ți se va demonstra de ce este toxică o listă interminabilă de produse, de ce trebuie să faci mișcare zilnic, plus o mulțime de alte recomandări nesolicitate. Ceea ce nu înseamnă că toate aceste sfaturi ar trebui aruncate la coșul de gunoi. Însă în cazul de față trebuie subliniat nu ce se spune, ci cum se spune. Adică duhul vorbitorului, iar de cele mai multe ori el va avea entuziasmul recent convertitului, aflat în misiune civilizatoare. Nu va folosi forța fizică, însă tonul va fi aproape fără excepție intimidant și combativ.

Al doilea exemplu este mai complex, dar confirmă aceeași tendință ultra modernă, și se referă la reacțiile pe care le stârnește ecumenismul. Bineînțeles că nu ar mai trebui să fie o întrebare dacă ecumenismul reprezintă o erezie sau nu, „erezia ereziilor”, și în ce măsură bisericile ortodoxe au fost infestate de această boală insidioasă. Relevante aici sunt discuțiile și atitudinile în fața fenomenului, care iau de foarte multe ori forma anatimizării tuturor aceluia care s-au pronunțat împotriva înainte sau după noi, după cum relevă o extraordinară scrisoare a lui Serafim Rose și după cum demonstrează nenumăratele schisme, diviziuni și jurisdicții din rândul zeloților ortodocși. Soluția nu ne-o oferă suspendarea relativistă a oricărei judecăți, ignoranța deliberată sau plonjonul confortabil în conformismul oficial, ci dreapta socotință,

Cruciații modernității

Scris de Ninel Ganea
Joi, 12 Aprilie 2018 11:39

discernământul, rațiunea practică. Însă dacă modernitatea a distrus ceva a fost tocmai această virtute înaltă.

Așadar, nu suntem deloc scutiți de păcatele modernității, nici măcar noi, aceia care degrabă putem să identificăm legiunea de neajunsuri în vremurile noastre. De altfel, principala sursă de inspirație pentru acest text a fost tocmai contemplarea (ne)vinovată a propriilor excese în a face cunoscute diverse adevăruri.